

378
X76

1662/-

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА

На правах рукопису

ХОМЕЯКО ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ
ДО КОНСТРУЮВАННЯ, МОДЕЛЮВАННЯ, РОЗРОБКИ
ТЕХНОЛОГІЙ І ВИГОТОВЛЕННЯ ПІВЕЙНИХ ВИРОВІВ

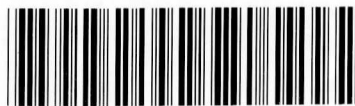
13.00.02 - теорія і методика трудового навчання

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

БІБЛІОТЕКА
УДПУ ім. М. П. Драгоманова

Київ - 1997

НБ НПУ

100207549

2489.57 + 2421.266p30

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Уманському державному педагогічному інституті

Науковий керівник: дійсний член АПН України, доктор педагогічних наук, професор
Тхоржевський Дмитро Олександрович

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Дьомін Анатолій Іванович;
кандидат педагогічних наук, доцент
Гнеденко Олена Павлівна

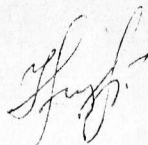
Провідна організація: Слов'янський державний педагогічний інститут

Захист відбудеться "24" червня 1997р. о "14³⁰" год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради К. 01.33.03 в
Українському державному педагогічному університеті
імені М.П.Драгоманова (252030, м.Київ-30, вул. Пирогова, 9).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Українського державного педагогічного університету ім.М.П.Драгоманова.

Автореферат розіслано "22" червня 1997р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.М.Назаренко

Підготовка вчителя трудового навчання є справою порівняно новою. Тому тут залишається ще цілий ряд нерозв'язаних проблем. Причому таке твердження стосується у першу чергу вчителів обслуговуючої праці, оскільки готувати їх почали значно пізніше, ніж вчителів технічної праці.

На сьогоднішній день підготовка вчителя обслуговуючої праці не опирається на науково обгрунтовані рекомендації. Безумовно, це призводить до зниження якості навчально-виховного процесу та рівня готовності молодих спеціалістів виконувати свої функції у школі.

У даний час в Україні підготовка вчителів здійснюється у ряді педінститутів. Кожний з них працює за своїм навчальним планом та програмами, хоча вже давно настав час створити уніфіковану навчально-методичну документацію.

Досить сказати, що це не проводилось досліджень з повного обгрунтування змісту навчання майбутнього вчителя обслуговуючої праці, залишається майже не вивченим питання удосконалення навчально-виховного процесу та інше.

Саме тому підготовка вчителя обслуговуючої праці була обрана нами для дисертаційного дослідження.

Оскільки зазначена проблема є багатоаспектною, занадто широкою, щоб її можна було дослідити у одній кандидатській дисертації, ми обмежили свої пошуки розглядом питань підготовки вчителя обслуговуючої праці до конструювання, моделювання та пошиву виробів.

Досліджувана нами проблема є, з одного боку, досить складною, гідною того, щоб стати метою дисертаційного дослідження, а з другого боку - вона досить актуальна.

Вивчення стану справи, показало, що підготовка студен-

тів з констрування та виготовлення швейних виробів знаходиться на неналежному рівні.

Студенти мають дуже поверхові (на побутовому рівні) знання з технології швейних виробів. Також виявлено, що студенти погано розуміють сутність технологічних процесів, види технологій, їм важко назвати основні класи виробничого обладнання, вони не мають достатніх знань з констрування швейних виробів.

Мета дослідження полягає у вдосконаленні змісту та методики підготовки вчителя трудового навчання з пошиття швейних виробів.

Об'єкт дослідження – процес підготовки вчителя трудового навчання (обслуговуючої праці) в педагогічному вузі.

Предмет дослідження – зміст і методи підготовки вчителя трудового навчання з констрування, моделювання, розробки технології і виготовлення швейних виробів.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що низький рівень готовності вчителя обслуговуючої праці до своїх функцій на робочому місці в значній мірі пояснюється недосконалим змістом навчання та невикористанням ряду факторів – стимуляторів ефективності навчального процесу. Усунення вказаних недоліків повинно підвищити рівень професійної готовності молодих спеціалістів.

На основі мети і робочої гіпотези визначені такі завдання дослідження:

- вивчити стан досліджуваної проблеми;
- удосконалити зміст навчання студентів;
- розробити методику навчання студентів;

Методологічною основою дослідження є: базисні положен-

ня філософської теорії пізнання, психологічні концепції щодо ролі діяльності у розвитку особистості, теорія оптимізації та активізації навчально-виховного процесу.

У дослідженні використані такі методи:

- вивчення і аналіз соціологічної, педагогічної і методичної літератури;
- вивчення, аналіз і узагальнення досвіду роботи загальноосвітніх шкіл, ПТУ, вищих навчальних закладів;
- анкетування, інтерв'ювання, тестування вчителів, викладачів, учнів і студентів;
- педагогічний експеримент;
- порівняння, узагальнення результатів дослідження;
- методи математичної статистичної обробки результатів експерименту.

Основу дослідження склав проведений в Уманському та Вінницькому педагогічних інститутах експеримент.

Дослідження було проведено у три етапи:

Перший етап дослідження (1990-1992 рр) включав вивчення і аналіз соціологічної, психолого-педагогічної, економічної, філософської і технічної літератури з теми дослідження. Вивчався досвід роботи з трудового навчання у загальноосвітній школі, ПТУ, підготовки спеціалістів швейної промисловості у технологічних вузах і підготовки вчителя обслуговуючої праці в педагогічних вузах. Проаналізовані навчальні програми і плани з підготовки фахівців і учнів.

На цій основі було сформульовано робочу гіпотезу, мету і завдання дослідження, відпрацьовано методику теоретичного і експериментального дослідження.

На другому етапі (1992-1995 рр) розроблені і експери-

ментально перевірені на доступність навчальні програми з дисциплін "Матеріалознавство швейного виробництва", "Машини і обладнання швейного виробництва", "Конструювання, моделювання, технологія виготовлення швейних виробів". На цьому етапі також виявлені фактори стимулювання навчання, розроблені методичні прийоми застосування їх у навчальному процесі.

Третій етап (1995-1997 рр.) включив обробку результатів дослідно-експериментальної роботи, систематизацію і педагогічне обґрунтування окремих положень і висновків, уточнення змісту навчальних програм, методичних рекомендацій, літературне оформлення дисертаційного дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що дидактично обґрунтовано зміст та методику підготовки вчителя трудового навчання з конструювання, моделювання, технології виготовлення швейних виробів, виходячи з умов науково-технічного прогресу та завдань загальноосвітньої школи.

Теоретичне значення: обґрунтовано принцип врахування тенденцій науково-технічного прогресу при визначенні змісту навчання.

Практична значимість дослідження полягає у розробці і впровадженні в практику вищої педагогічної школи змістового, процесуального і науково-методичного забезпечення підготовки вчителя трудового навчання з конструювання, моделювання, технології виготовлення швейних виробів за рахунок:

- розробки структури та змісту фахової підготовки вчителя з швейної справи;

- розробки програм навчальних дисциплін з "Матеріалознавства швейного виробництва", "Машин і обладнання швейного

виробництва", "Конструювання, моделювання, технології виготовлення швейних виробів";

- розробки методики навчання студентів з основ швейної справи.

На захист вносяться:

- зміст та методика підготовки вчителя трудового навчання з конструювання, моделювання, технології виготовлення швейних виробів.

Вірогідність одержаних даних і зроблених висновків забезпечується методологічною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження, застосуванням взаємодоповнюючих методів, що відповідають меті та завданням дисертаційної роботи, математичною обробкою та якісним аналізом результатів експерименту, апробацією їх у процесі впровадження в практику вищої школи.

Апробація результатів дослідження здійснена шляхом публікацій праць автора, виступів із доповідями та науковими повідомленнями на міжнародній конференції (Вінниця, 1994; Умань, 1994), міжвузівських науково-практичних конференціях (Умань, 1991; Кривий Ріг, 1992; Кіровоград, 1995; Умань, 1995; Умань, 1996), засіданнях кафедри педагогіки та методики трудового і професійного навчання та кафедри організації і технології виробництва Уманського державного педагогічного інституту імені П.Г.Тичини, а також публікації статей в журналі "Трудова підготовка в закладах освіти України" і міжвузівському збірнику.

За результатами проведеного дослідження були розроблені навчальні програми з обслуговуючої праці та методичні рекомендації до них.

Впровадження результатів втілилось у застосуванні навчальних програм та методичних рекомендацій з навчальних курсів "Матеріалознавство швейного виробництва", "Машини і обладнання швейного виробництва", "Конструювання, моделювання, технологія виготовлення швейних виробів" у практику роботи Вінницького і Уманського педагогічних інститутів.

Структура і обсяг дисертації

Дисертація складається із вступу, двох розділів, висновків, додатків, списку використаної літератури, який включає 155 джерел. Робота ілюстрована таблицями, схемами та рисунком.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

Дослідження ми почали з вивчення стану проблеми. Для виконання цього завдання провели бесіди і анкетування випускників Уманського педінституту, що закінчили вуз в 1990 році і працюють у Черкаській, Вінницькій і Кіровоградській областях, а також студентів 1,2 і 3 курсів.

Анкети включали питання з основ виробництва, матеріалознавства, машинознавства швейного виробництва, конструювання, моделювання та технології виготовлення швейних виробів.

Аналіз результатів опитування показав, що випускники ВУЗу в недостатньому об'ємі ознайомлені з основами швейного виробництва, взаємодією основних його підрозділів, функціями кожного з підрозділів. Вони не мають навичок роботи на спеціалізованому швейному обладнанні, не обізнані з обладнанням підготовчо - розкрійного виробництва. Випускники ВУЗу не володіють термінологією, пов'язаною з ручними, машинними опе-

раціями, операціями волого-теплової обробки. Вони не чітко уявляють собі функції інженера швейного виробництва, не можуть скласти схеми поділу праці, не знають принципів ціноутворення на швейний виріб. Вчителі погано володіють методикою побудови креслень конструкцій складних елементів одягу.

Бесіди з студентами 1,2 і 3 курсів і анкетування було проведено на базі Вінницького і Уманського педагогічних інститутів. Студентам було запропоновано відповісти на питання анкети з метою визначення рівня їх знань про технологічні операції, способи з'єднання деталей одягу, режими обробки, обладнання, а також усвідомлення студентами важливості вивчення спеціальних предметів.

У анкетуванні брало участь 200 студентів. Всі вони могли назвати галузі легкої промисловості (100%), дали визначення і розкрили зміст технологічного процесу (32%), назвали основні методи з'єднання деталей одягу (32%), знали будову основних промислових швейних машин (24%), володіли прийомами роботи на універсальних і спеціалізованих швейних машинах (40%). У той же час, жоден із студентів не зміг скласти технологічну послідовність на пошиття швейного виробу і не мав уявлення про схему розподілу праці на швейному виробництві. На питання, чи вважають себе студенти готовими до навчання учнів конструюванню, технології обробки і виготовлення швейних виробів, стверджувально відповіли 60% студентів.

Отже, нами з'ясовано, що підготовка майбутніх спеціалістів з конструювання, моделювання і технології виготовлення швейних виробів знаходиться не на належному рівні.

Наступним завданням дослідження передбачалось удосконалення змісту навчання майбутніх вчителів обслуговуючої праці з конструювання, моделювання та виготовлення швейних виробів.

Наукове обґрунтування змісту навчання здійснювалось за такою логікою та послідовністю.

Ми вивчили підприємство швейної промисловості як системний об'єкт, проаналізувавши функції всіх його підрозділів. Завдяки цьому ми одержали уявлення про те, яких фахівців потребує швейне виробництво, де вони готуються, як розподіляється праця між ними.

Ми прийшли до висновку, що підготовку модного з цих фахівців не можна копіювати при підготовці вчителя обслуговуючої праці, оскільки його функції не співпадають із функціями будь-якого фахівця швейного виробництва.

Маючи таку впевненість, ми вирішили встановити залежність між функціями фахівця з швейної справи та змістом його навчання. Для цього були проаналізовані навчальні плани підготовки інженера-технолога легкої промисловості, учня відповідного профтехучилища та швей-мотористки.

В результаті аналізу ми переконались, що в умовах виробництва має місце чітке розмежування функцій між інженером та робітником. Це відбивається на змісті навчання.

Співставлення функцій інженера та робітника швейного виробництва з тими обсягами знань та вмінь, яких вони набувають у процесі навчання, дозволило нам встановити, що тут забезпечуються принципи врахування тенденцій науково-технічного прогресу.

Нами було помічено, що студентів навчають за випереджувачими принципами. З'ясувалось, що крім тих знань, які повинен

мати майбутній спеціаліст швейної промисловості і які впливають з вимог виробництва, студентів знайомлять і з тим матеріалом, який в даний час ще не застосовується на практиці.

Вони вивчають асортимент нових тканин, що розробляється зараз в наукових лабораторіях і який незабаром буде використовуватись для виготовлення одягу. Це такі матеріали, що виготовлені на основі традиційної сировини - бавовнику, льону, вовни з використанням віскозних і поліефірних ниток.

Виникнення нових матеріалів потребує зміни методів з'єднання деталей одягу. Тому студентів націлюють на те, що в майбутньому клейові і термічні методи з'єднання тканин будуть переважати над нитковими. Їм пояснюють, що в підготовчо-розкрійному виробництві згодом суттєво зміняться всі види обладнання, а тому і стане іншою організація праці. Так, наприклад, для проміру і розбракування тканини будуть використовуватися верстати з комп'ютерними приставками. Розкрій тканини буде проводитися на настільних комплексах за допомогою лазерного променя.

Студентів знайомлять з обладнанням, яке в даний час розробляється і готується до випуску. Це високошвидкісні одноголкові і двоголкові швейні машини, фіксувальні автомати для виробництва сорочок і блуз з комп'ютерним управлінням. Навчаючи студентів, акцентують увагу на тому, що у майбутньому робоче місце швей-мотористки буде повністю автоматизоване, обладнане програмними пристроями (типу "Pita - 2"), розрахованими на виконання 100 і більше програм.

Їх знайомлять з обладнанням волого-теплової обробки, яке незабаром з'явиться у цехах швейних підприємств. Це

будуть преси моделей ПДП-1400, пароповітряні манекени, керовані автоматизованим програмним управлінням.

При навчанні студентів технології обробки акцентується увага на тому, що в майбутньому буде використовуватися малоопераційна технологія виготовлення вузлів одягу, сутність якої визначається у суміщенні процесів формоутворення, дублювання і стійкого закріплення потрібної форми.

У наведених фактах ми вбачаємо принципове положення щодо визначення змісту навчання, ("принцип врахування тенденцій науково-технічного прогресу при визначенні змісту навчання"), який повинен бути виконаний у нашому дослідженні.

Зміст підготовки визначається вимогами шкільних програм та функціями вчителя:

- розкрити стан та перспективи розвитку швейної промисловості;

- дати майбутньому вчителю теоретичну і практичну підготовку з технології виробництва швейних виробів, роботи на швейному обладнанні;

- підготувати студентів до включення у продуктивну працю на швейному виробництві в період технологічної практики;

- прищепити майбутньому вчителю навички економічного мислення з урахуванням ринкових відносин.

Вчитель обслуговувачої праці займає за своїми функціями проміжне положення між інженером та робітником. Оскільки він здійснює одночасно і теоретичну, і практичну підготовку учнів із швейної справи, то йому потрібно мати певний обсяг інженерних знань і володіти певним обсягом вмінь та навичок, притаманним робітнику.

Таким чином, підготовку вчителя обслуговуючої праці до конструювання, моделювання та виготовлення швейних виробів можна уявити як синтез теоретичної та практичної підготовки фахівця.

Отже, студент педагогічного вузу повинен оволодіти не тільки знаннями і вміннями, що передбачені для опанування учнями ПТУ, загальноосвітньої школи, а й частиною знань і вмінь, які отримують студенти технологічного вузу.

Тому майбутній вчитель обслуговуючої праці повинен знати: структуру швейного підприємства; взаємозв'язок структурних підрозділів швейного підприємства; основні функції працівників швейного підприємства; класифікацію і характеристику волокон для виробництва тканин і характеристику їх технологічних властивостей; класифікацію швейного обладнання; будову промислових та побутових швейних машин; обладнання підготовчо-розкрійного виробництва; обладнання експериментального цеху; обладнання цеху вологотеплової обробки і заключної обробки швейних виробів; основні принципи роботи швейного обладнання; взаємодію робочих механізмів у швейних машинах; засоби малої механізації; етапи проектування швейних виробів; етапи моделювання швейних виробів; формування споживчих властивостей у процесі моделювання та конструювання швейних виробів; технологію підготовки тканин до розкрою; нормування витрат швейних матеріалів для виготовлення виробів; основні поняття про технологічні процеси; розробку технологічної послідовності виготовлення одягу; технологію обробки деталей і вузлів швейних виробів чоловічого, жіночого і дитячого одягу; організацію контролю за якістю швейних виробів; основні принци-

пи розпланування технологічного обладнання процесу виготовлення швейних виробів; організацію маркетингової діяльності на підприємстві; нові форми організації праці в умовах ринку; сучасний стан і перспективи розвитку швейних машин; системи автоматизованого управління виробництвом; шляхи підвищення ефективності всього технологічного ланцюжка виготовлення швейного виробу; асортимент нових тканин, які розробляються науковими лабораторіями, їх властивості; типи, ознаки, характеристики обладнань всіх підрозділів швейного виробництва, які розробляються, впроваджуються і будуть використовуватися для розкрою, пошиття, волого-теплової обробки швейних виробів; системи автоматизованого управління виробництвом; нові типи з'єднань деталей виробів.

Він повинен також вміти: характеризувати структурні підрозділи швейного підприємства; виконувати аналіз підрозділів за технологічним ланцюжком; виконувати основні функції конструктора-технолога та швей-мотористки; проводити структурний аналіз визначення природи тканин; проводити фізико-хімічні дослідження текстильних матеріалів; визначати ткацькі переплетення; характеризувати тканини за їх технологічними властивостями; виконувати конструктивні схеми швейного обладнання; працювати на промисловому та побутовому швейному обладнанні; проводити перевірку тканин на промірочних верстаках та перемотувальних механізмах, розкроювати настили тканин на розкрійних стрічкових та стаціонарних розкрійних машинах; виготовляти лекала, робити розкладки, замальовувати настили; виконувати основні процеси волого-теплової та заключної обробки швейних виробів; виконувати наладку швейного обладнання, ліквідувати прості недоліки у його роботі; виконувати

аналіз робочих механізмів у швейних машинах; використовувати засоби малої механізації при обробці швейних виробів; будувати основу креслення чоловічого, жіночого і дитячого одягу; здійснювати розробку конструкції одягу; проводити технічне моделювання поясного та плечового виробів на даній основі; проводити декатирування тканини, розкривати тканину по лекалам з урахуванням ниток основи і підткання; проводити розрахунок норм витрат ниток та швейних матеріалів; розробляти технологічну послідовність виготовлення одягу; виконувати технологічні процеси обробки; оздоблювати чоловічий, жіночий і дитячий одяг; проводити контроль якості швейних виробів; робити розрахунок норм часу на пошиття швейних виробів; аналізувати життєвий цикл швейних виробів; проводити розробки, що механізують працю конструкторів, технологів.

Наступним етапом нашого дослідження було співставлення визначеного об'єму знань і вмінь з тими, які дає діюча програма "Основи конструювання і технології виготовлення швейних виробів".

Ми прийшли до висновку, що при навчанні студентів за цією програмою надто мало уваги надається визченню властивостей текстильних волокон, обладнанню всіх підрозділів швейного виробництва та його технічним і технологічним характеристикам.

Такі важливі питання, як уніфікація і типизація з'єднань деталей одягу в діючій програмі взагалі не розглядаються, мало часу виділяється для вивчення проектування, моделювання одягу. Студентів не знайомлять з новинками техніки і технології швейного виробництва.

Аналіз проведених контрольних робіт показав, що Знання, набуті студентами, виявилися низькими і оцінювання їх знаходиться в межах 45%.

Підводячи підсумок проведеного аналізу оцінювання знань і вмінь студентів, ми можемо зробити висновок, що викладання і засвоєння аналізованої вище навчальної дисципліни проводиться не на належному рівні. Враховуючи сказане, та, спираючись на попередні дослідження, ми переглянули зміст фахової підготовки, замінивши курс "Основи конструювання і технології виготовлення швейних виробів" на три програми: "Матеріалознавство швейного виробництва", "Машини і обладнання швейного виробництва", "Конструювання, моделювання і технологія виготовлення швейних виробів". У цих програмах ми залишили деякі розділи і теми, доповнюючи, поглиблюючи їх зміст, а також розробили нові розділи і теми.

Експериментальна перевірка програм на доступність показала, що студенти в основному засвоїли навчальний матеріал. Показник засвоєння навчального матеріалу досягає 87%. Але були й такі теми, які слабо засвоєні студентами. Це теми з курсів "Матеріалознавство швейного виробництва", "Конструювання, моделювання і технологія виготовлення швейних виробів" (середній показник засвоєння 45% - 50%). За результатами експериментальної перевірки було здійснено доопрацювання тем цих програмних курсів. Аналіз результатів, одержаних після повторної експериментальної перевірки, дає підставу вважати, що завдяки коректуванню програми вдалося забезпечити доступність навчального матеріалу на достатньому рівні (відсоток відмінних і добрих оцінок знаходиться в межах 89%).

Як відомо, ефективність навчання залежить у значній мірі від методики. Здавалося б, що оскільки швейній справі навчать з давніх давен, то така методика має бути розроблена. Вивчення відповідної літератури з трудового навчання дає підставу стверджувати, що фактично цілісної методики не існує. Тому нам довелося звернутися за досвідом у загальноосвітні школи, ПТУ, інститути.

Протягом трьох років ми знайомилися з досвідом вчителів, майстрів виробничого навчання, викладачів педагогічних вузів Вінниці, Черкас, Умані. Проаналізувавши їх роботу, ми помітили багато цікавих методичних прийомів. Причому прийоми, за їх впливом, доцільно розділити на дві групи.

Прийоми першої групи будемо умовно називати виробничими, а прийоми другої - педагогічними.

Прийоми першої групи характерні тим, що вони безпосередньо впливають на методику виробничого навчання. Вони проявляються у більш доцільній побудові трудових дій, застосуванні пристроїв, удосконаленні інструментів та ін. Наприклад, це можуть бути пристрої для прошивання строчки, для розмічення підгину тканини, різноманітні допоміжні лекала, інструменти, які зменшують трудоемкість роботи тощо...

Прийоми другої групи характерні тим, що вони впливають на мотивацію та пізнавальну активність студентів у процесі трудової діяльності. Це такі прийоми, як нормування праці, самоконтроля знань і вмінь, проведення виставок тощо...

На основі проведеного дисертаційного дослідження можна стверджувати:

1. У державній національній програмі "Освіта. Україна. XXI століття" підкреслюється важливість підготовки підростаю-

чого покоління до праці, а у законі "Про освіту" трудова підготовка визначається як одне з головних завдань загально-освітньої школи. З цього випливає роль та значення у сучасному суспільстві вчителя трудового навчання.

Підготовка вчителя є проблемою перманентною, бо вимоги суспільства, що ставляться до неї, постійно зростають. Тим більшою уваги вимагає підготовка з тих вчительських спеціальностей, які є порівняно новими. Таке твердження відноситься у першу чергу до вчителя обслуговуючої праці.

2. У даний час не існує типового навчального плану з підготовки вчителя обслуговуючої праці, тому кожен вуз розв'язує проблеми змісту навчання на свій розсуд. На практиці зустрічається підготовка "чистого" вчителя обслуговуючої праці, тобто вчителя вузького профілю; підготовка вчителя обслуговуючої праці як спеціалізація та підготовка вчителя обслуговуючої праці у сполученні з іншою спеціальністю (наприклад, хімією або фізикою), тобто вчителя широкого профілю.

Нами встановлено, що жодний із зазначених варіантів не має достатнього наукового обґрунтування. Це призводить до того, що рівень готовності вчителя обслуговуючої праці до роботи у школі дуже часто не відповідає сучасним вимогам. Це показало обстеження, яке ми провели у Вінницькому та Уманському педагогічних інститутах, а також у ряді шкіл Черкаської області.

3. Навчальний план з підготовки будь-якого вчителя, в тому числі вчителя обслуговуючої праці, включає ряд блоків навчальних дисциплін. Серед них є блок з фахової підготовки до моделювання, конструювання та пошиву одягу. Саме цей блок

є найменш дослідженим.

Деякий час зазначений блок у навчальному плані Уманського педагогічного інституту було розміщено не раціонально, оскільки оволодіння навичками з пошиву одягу розтягувалось на 5 років, що не є доцільним з точки зору механізму утворення трудової дії. Викликали також заперечення деякі питання змісту навчання. Щоб відійти у своїй критиці від інтуїтивного рівня до наукового, нами проведено аналіз швейного виробництва, як системного об'єкту і встановлено, які фахівці пов'язані з моделюванням, конструюванням та виготовленням одягу і які функції вони виконують.

4. Вивченням змісту відповідних навчальних програм технологічного вузу та профтехучилища встановлено, що вони забезпечують не лише виконання кожним фахівцем своїх функцій, але й передбачають знайомство з тенденціями науково-технічного прогресу та відповідними змінами, які мають статись у техніці, технології та організації швейного виробництва. Зазначена особливість побудови змісту навчання визначена принципом врахування тенденцій науково-технічного прогресу і використана у нашому дослідженні.

5. Співставлення функцій фахівців швейного виробництва із змістом навчального матеріалу, яким вони оволодівають, дозволило встановити певну залежність і визначити на її основі зміст навчального матеріалу для майбутнього вчителя обслуговуючої праці, виходячи з його функцій. Фахові функції вчителя з основ швейного виробництва визначені як проміжні між майстром та начальником цеху.

6. Структурний аналіз знань та вмінь, обов'язкових для оволодіння вчителем обслуговуючої праці показав доцільність

конструювання на їх основі трьох навчальних програм ("Матеріалознавство швейного виробництва", "Машини і обладнання швейного виробництва", "Конструювання, моделювання і технологія виготовлення швейних виробів"). Експериментальна перевірка довела доступність змісту навчальних програм.

7. Проведене дослідження показало, що важливим засобом удосконалення підготовки вчителя обслуговуючої праці до моделювання, конструювання та пошиву одягу може бути методика навчання. Виявлено ряд факторів, що сприяють удосконаленню підготовки вчителя та за природою свого впливу на навчальний процес можуть бути розділені на дві групи: безпосереднього впливу (виробничі) та мотиваційні (педагогічні). Експеримент довів досить високу ефективність зазначених факторів, якщо вони застосовуються у комплексі.

Таким чином висунута нами гіпотеза підтвердилась, а поставлені завдання дослідження розв'язані. Ми домоглися удосконалення підготовки майбутніх вчителів обслуговуючої праці. Звичайно, не можна вважати, що тим самим розв'язана проблема в цілому. Потребує окремого дослідження методична підготовка з навчання конструюванню, моделюванню та виготовленню швейних виробів учнів, підготовка з кулінарії тощо.

Ці та інші напрямки удосконалення підготовки вчителя обслуговуючої праці чекають на своїх дослідників.

Основні положення дисертації викладено у публікаціях:

1. Хоменко Л.М. Організація продуктивної праці студентів у процесі технологічної практики на виробництвах швейної промисловості. /Удосконалення трудової підготовки учнів сільської школи: Тези доповідей на республіканській науково-практичній конференції.-Черкаси-Умань: ЧДПІ, 1991 р.-С.19.

2. Хоменко Л.Н. Подготовка учителя к руководству производительным трудом учащихся./Организация и содержание производительного труда учащихся и студенческой молодежи в условиях перехода к рыночным отношениям: Тезисы доклада межвузовского семинара-совещания.- Кривой Рог: КДПИ, 1992.- С.54.
3. Хоменко Л.М. Підготовка вчителя обслуговуючої праці в умовах вищої школи. /Сучасні проблеми підготовки вчителя праці: Збірник матеріалів науково-практичної конференції.-Кривий Ріг: КДПІ, 1995.-С.72
4. Хоменко Л.М. Аналіз досвіду вищої школи з підготовки вчителя обслуговуючої праці./Проблеми підготовки вчителя національної школи: Тези доповідей науково-практичної конференції.- Умань: УДПІ, 1995.-С.9.
5. Хоменко Л.М. Підготовка вчителя обслуговуючої праці в нових умовах./ Проблеми наступності та інтеграції змісту навчання у системі "Школа-ПТУ-ВУЗ": Тези міжнародної практичної конференції.-Вінниця: ВДПІ, 1996.- С.350.
6. Хоменко Л.М. Аналіз методики формування вмінь і навичок при виконанні ручних, волого-теплових і машинних робіт. /Удосконалення трудової підготовки школярів в умовах ринку: Тези міжвузівської конференції.-Умань: УДПІ, 1996.-С.20.
7. Хоменко Л.М. Методика навчання студентів виконанню якісної машинної строчки./Удосконалення трудової підготовки школярів в умовах ринку: Тези міжвузівської конференції.-Умань: УДПІ, 1996.-С.47.
8. Хоменко Л.М. Матеріалознавство швейного виробництва. Програма для педінститутів./Умань: УДПІ- 1996,- 16 с.
9. Хоменко Л.М. Машини і обладнання швейного виробництва Програма для педінститутів. /Умань: УДПІ- 1996,- 12 с.

10. Хоменко Л.М. Констрування, моделювання і технологія виготовлення швейних виробів. Програма для педінститутів. /Умань: УДПІ- 1996,- 11 с.
11. Хоменко Л.М. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт з "Матеріалознавства швейного виробництва"./Умань: УДПІ- 1996,- 25 с.
12. Хоменко Л.М. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт з "Констрування, моделювання і технології виготовлення швейних виробів./Умань: УДПІ- 1996,- 15 с.
13. Хоменко Л.М. Мотивації навчання студентів при обробці деталей та вузлів швейних виробів. Трудове навчання в закладах освіти України: Щоквартальний науково-методичний журнал Міністерства Освіти України.-К.,1996 -№3-С.12 - 16 .
14. Хоменко Л.М. Відбір знань і вмінь, що підлягають оволодінню майбутніми вчителями обслуговуючої праці. /Міжвузівський збірник статей.-Умань: УДПІ- 1997.- С.61- 65.

SUMMARY

Khomenko L.N. "Preparation of the teacher of labour training for designing, fashioning and developing the technology and manufacture of suving goods". The dissertation on conferring a scietific degree of the candidate of pedagogical scienses on a specialty 13.00.02 - theory and methods of labour training, Uman teachers' training Institute, Uman, 1997.

The dissertation being defended is devoted to improving the preparation of the future teacher of labour training.

The content of preparation of the future of labour training is scientifically based, taking into account tendencies of scientific-technical progress. The methods based on production and pedagogical factors are worked out.

АННОТАЦИЯ

Хоменко Л.Н. Подготовка учителя трудового обучения к конструированию, моделированию, разработке технологии и изготовлению швейных изделий.

Диссертация в виде рукописи на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 - теория и методика трудового обучения. Уманский государственный педагогический институт имени П.Г.Тычины, Умань, 1997.

Защищается диссертация, которая посвящена усовершенствованию подготовки будущего учителя обслуживающего труда.

Научно обосновано содержание обучения с учетом тенденций научно-технического прогресса; разработана методика, опирающаяся на производственные и педагогические факторы.

Ключові слова: обслуговуюча праця, рівень знань і вмінь, пізнавальна активність.